

## **Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 214/2025 vp**

### **Vastaus kirjalliseen kysymykseen kansalaispalvelusmallin edistämisestä**

#### **Eduskunnan puhemiehelle**

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hilikka Kemppi (kesk) ja Antti Kurvinen (kesk) näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 214/2025 vp:

Miten varusmiespalveluksen tasa-arvon kehittämistä suunnitellaan edistettävän, miten ministeri aikoo edistää kansalaispalvelusmalliin siirtymistä ja millä aikataululla kansalaispalvelusmalliin voitaisiin siirtyä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtioneuvoston 5.3.2020 asettama maanpuolustusvelvollisuutta ja asevelvollisuutta käsittelevä parlamentaarinen komitea esitti loppuraportissaan useita asevelvollisuuden kehittämistä koskevia aloitteita. Näihin lukeutuivat toimenpiteet esimerkiksi poistuman pienentämiseksi ja reservin käytön tehostamiseksi. Kutsuntojen osalta tarkasteltiin eri toteuttamisvaihtoehtoja, joilla voitaisiin vastata paitsi sotilaallisen maanpuolustuksen tavoitteisiin, myös saavuttaa koko ikäluokka. Siviilipalveluksen sisältöä esitettiin kehitettävän siten, että sillä olisi nykyistä tiiviimpi tehtävä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tukemisessa ja yhteiskunnan häiriötilanteiden hallinnassa. Naisten vapaaehtoista asepalvelusta esitettiin edelleen kehitettäväksi.

Kaikki edellä mainitut aloitteet on sisällytetty suoraan tai välillisesti pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan. Näistä kutsuntoja koskevat esitykset, vapaaehtoisten naisten asepalvelus ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen lisäävät asevelvollisuuden suorittamisen tasa-arvoisuutta.

Kutsuntoja kehitetään siten, että koko ikäluokalle pidetään kutsuntojen ensimmäinen vaihe osana oppilaitosten päiväohjelmaa. Tilaisuudessa nuorille – riippumatta siitä ovatko he asevelvollisia, pidetään tietoisuuksia maanpuolustuksesta, asepalveluksen suorittamisesta, kokonaisturvallisuudesta ja varautumisesta sekä terveellisten ja liikunnallisten elämäntapojen merkityksestä. Riippuen kutsunta-alueen paikallisista valmiuksista, tilaisuuteen on mahdollista liittää myös esim. etsivän nuorisotyön, vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja muita nuorten kansalaisvalmiuksia lisääviä kokonaisuuksia. Kutsuntojen ensimmäisessä vaiheessa pyritään myös tarjoamaan osallistumismahdollisuuksia yhteiskunnan varautumiseen myös ei-asevelvollisille. Parlamentaarisen

komitean esityksen mukaisesti ensimmäiset koko ikäluokan ensimmäisen vaiheen kutsuntatilaisuudet on määrä pitää vuoden 2026 kutsuntoihin liittyen. Näissä huomioidaan kuluvana vuonna hankitut kokemukset muutamilta kokeilualueilta. Kutsuntauudistus etenee aikataulussaan eikä ole viivästynyt kuten kysymyksen taustoituksessa esitetään.

Kutsuntoihin liittyvä ennakkoterveystarkastus on tarkoitus siirtää kouluterveydenhoidon piiriin, jolloin nuorten oma koululääkäri ja terveydenhoitaja laativat perusteet palveluskelpoisuudesta. Samalla poistuu vapaaehtoisten naisten ennakkoterveystarkastus, joka näiden on ollut määrä varata omatoimisesti ja periä siitä aiheutuneet kustannukset jälkikäteen. Kouluterveydenhoidon uudistamiseen liittyä säädösvalmistelu on käynnissä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Jotta Puolustusvoimien sodan ajan joukkojen tuotanto kyetään säilyttämään nykytasollaan, on tuleva ikäluokkien pieneneminen kompensoitava lisäämällä vapaaehtoisten naisten määrää. On huomioitava, että vapaaehtoisten naisten määrän lisääminen perustuu siis ensisijaisesti maanpuolustuksen tarpeisiin ja vain välillisesti tasa-arvonäkökulmaan. Kutsuntojen ensimmäisessä vaiheessa on tarkoitus lisätä naisten tietoisuutta maanpuolustuksesta ja asepalveluksesta sekä poistamaan miesten ja naisten palvelukseen hakeutumisen / määräämisen eritahtisuutta. Vaikka naisten määrän lisääminen perustuukin maanpuolustuksen tarpeisiin, on naisten määrän lisäämisellä tasa-arvoa lisäävä vaikutus niin palveluksen aikana kuin sen jälkeenkin – esimerkiksi reservin kertausharjoituksiin osallistumisen muodossa.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen uudistamista pohtinut työryhmä korosti myös kaikille avoimen varautumiskoulutuksen merkitystä kokonaisturvallisuudessa. Maanpuolustuskoulutus Ry tarjoaa sukupuolesta, iästä tai kansalaisuudesta riippumatta laajan kirjon eri koulutusmahdollisuuksia. MPK:n kouluttamista henkilöistä pidetään koulutusrekisteriä, joka voisi tulevaisuudessa toimia poikkeusolojen yhteiskunnan ei-sotilaallisten tehtävien sijoittamisalustana. On kuitenkin huomattava, että puolustushallinnon asevelvollisuuslakiin perustuva toimivalta palvelukseen määräämisestä koskee ainoastaan asevelvollisia, minkä johdosta mahdollinen sijoittaminen yhteiskunnan poikkeusolojen ei-sotilaallisiin tehtäviin olisi säädettävä kunkin toimivaltaisen ministeriön hallinnonalaan liittyvässä lainvalmistelussa.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnissä siviilipalveluksen kehittäminen entistä paremmin vastaamaan yhteiskunnan häiriötilanteisiin. Puolustushallinnolla ei ole olennaista roolia siviilipalveluksen kehittämisessä. Kysymykseen kansalaispalvelusta todettakoon, että Tasa-arvon neuvottelukunnan selvitys keväältä 2025 ei ollut valmistunut käynnissä olevien kehityshankkeiden käynnistämisen aikaan. Nykyiset kehityshankkeet perustuvat hallitusohjelmaan ja valtioneuvoston joulukuussa 2024 antamaan selontekoon puolustuksesta.

Ajatus kansalaispalvelusta on mielenkiintoinen ja kysymyksen mukaisesti esitettynä lisäisi epäilemättä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia maanpuolustukseen ja poikkeusolojen hallintaan. Järjestelmän tulisi olla kaikille velvoittava ja tasapuolinen ja sen tulisi perustua yhtäältä

maanpuolustuksen ja toisaalta poikkeusolojen tarpeisiin. Kuvatun kaltainen muutos nykyjärjestelmään edellyttäisi merkittäviä säädösmuutostarpeita. Perustuslain velvollisuuksiin (”perusvelvollisuus”) tehtävät muutokset edellyttäisivät mahdollisesti perustuslain muutosta tai vähintään uutta tulkintaa niiden toimeenpanosta. Uudistus edellyttäisi myös huomattavia hallinnollisia muutoksia useiden ministeriöiden hallinnonaloilla resurssitarpeineen. Hallitusohjelma tai siihen liittyvä lainsäädäntöohjelma ei tällä hetkellä sisällä kansalaispalveluksen mahdollistavaa säädösvalmistelua. Tässä valossa joudun toteamaan, että puolustusministeriö ei ole edistämässä kansalaispalvelumalliin siirtymistä eikä siihen siirtymisen aikataulusta voida näin ollen esittää arvioita. Puolustushallinto pitää kuitenkin esitystä kansalaispalvelusta kiinnostavana ja tarkastelee sitä eräänä ratkaisuna maanpuolustuksen pitkän aikavälin kehitykselle.

Helsingissä 7.7.2025

Puolustusministeri Antti Häkkänen

**VN/19642/2025-PLM-3**

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: